

Mål nr 04-329
P.ans. 0201833-1

PATENTBESVÄRSRÄTTENS

DOM

meddelad 2009-02-06 efter överklagande av Patent- och registreringsverkets beslut, se bilaga 1.

Klagande: KD (sökande)

Ombud: Blomberg & Co Skandinaviska Patentbyrå AB

Målet gäller: Patent på ”ordkortspel och metod för utveckling av språkmedvetandet”.

DOMSLUT

Patentbesvärsrätten bifaller inte överklagandet.

LC

Postadress
Box 24160
104 51 Stockholm

Besöksadress
Linnégatan 87 D

Telefon
08-783 38 50

Fax
08-783 76 37

Org.nr
202100-3971

REDOGÖRELSE FÖR SAKEN OCH FRAMSTÄLLT YRKANDE

KD ansökte den 14 juni 2002 om patent på ”Ordkortspel och metod för utveckling av språkmedvetandet”. I ett föreläggande den 18 december 2002 anförde Patent- och registreringsverket (Patentverket) bl.a. att uppfinningen enligt det ursprungliga patentkravet 1 saknade nyhet i förhållande till vad som är känt genom US 6099318 A (D1). Sedan KD den 16 juni 2004 i skrift inkommit med en ny patentkravsuppsättning, bestående av ett enda självständigt och flera osjälvständiga patentkrav avseende ett hjälpmedel, avslög Patentverket genom det överklagade beslutet ansökningen med motiveringen att hjälpmedlet enbart avser en presentation av information och därmed hör till de i 1 § patentlagen uppräknade undantagen från det patenterbara området.

Det patentsökta hjälpmedlet

Av den till grundhandlingarna hörande beskrivningen framgår följande om hjälpmedlet (ordkortspelet), dess bakgrund och syfte.

Föreliggande uppfinning hänför sig till ett ordkortspel i form av ett memory spel /.../ för att utveckla språkmedvetenheten hos personer som skall lära sig läsa samt för personer som har svårigheter med läsning, stavning och ordförståelse.

God språklig medvetenhet är nödvändig för att barn skall lyckas med sin läsinlärning. För att få denna medvetenhet måste först en fonologisk medvetenhet uppnås, vilket erhålles genom ordanalyser i flera steg såsom rim och ramsor, kunskap om vad det talade ordet är, stavelseträning, kunskap om s.k. ”onset-rime” och indelning av ord i enbart fonem. Detta är forskarna överens om idag. Med förskolebarn tränas detta muntligt, för att sedan övergå till övningar där också ordbilder och symboler ingår. Barn lär sig se och höra skillnaden och likheter på ord, delar av ord och enskilda symboler.

Ett första steg mot läsinlärning startar med att lyssna till rim och ramsor. Stavelseträning som enligt forskning skall komma därefter är lätt att träna. Det finns en rytm i ord, eftersom vi betonar stavelser

olika, och det gör att ords stavelser vid träning lätt kan urskiljas, vilket däremot inte de enskilda ljuden kan. Stavelser kan delas in i fonem, eftersom vi kan skriva, men är i tal en enhet. Språkforskare menar att mycket stödjer teorin om att det finns en länk mellan stavelser och fonem, d.v.s ”onset” och ”rime”. ”The rime” är huvuddelen av ordet, med en vokal och konsonanter därefter. ”Onset”, som inte alltid finns, (som i ordet att) är den del av ordet som kommer framför vokalen. I ordet katt är k=”onset” och att=”rime”. Det är, enligt forskning, mycket lättare att dela in ett ord i ”onset-rime” än att dela hela ordet eller delar av det i fonem. ”Onset-rime” är *en* del i vårt tal, men består av två separata enheter.

Barn utvecklar lätt förmågan att rimma, vilket sedan, via stavelseträning, ger en medvetenhet om att enstaviga rimord består av mer än en stavelse, d.v.s. ”onset” och ”rime” och det kan vara nyckeln till att uppnå en fonemmedvetenhet. Man måste alltså utgå från hela ordet, för att sedan gå djupare ner i systemet via stavelseträning, ”onset-rime” och till sist fonemindelning. Det är också känt att ord som exponeras många gånger för en person lagras i långtidsminnet och ett ortografiskt lexikon byggs upp.

Att kunna rimma och förstå att rim, i de flesta fall, består av en första del (”onset”) och en rimdel (”rime”) samt medvetenhet om att ord består av ljuddelar är en nödvändig kunskap för att kunna nå den sista pusselbiten i konsten att läsa, och all denna kunskap måste vara befast.

Föreliggande uppfinning har till uppgift /.../ att åstadkomma ett hjälpmedel i form av ett kortspel /.../, som underlättar träning av nödvändiga moment för att lösa läsningens kod. Detta kan ske i skolan, hemma eller t.o.m. i bilen vid resor. Hjälpmedlet är billigt i tillverkning och lätt att handha.

Det patentsökta hjälpmedlet definieras i patentkravet 1 på följande sätt:

Hjälpmedel speciellt avpassat för att utveckla språkmedvetenheten hos personer som skall lära sig läsa och uppnå en fonologisk medvetenhet

genom uppdelning av ord i delar samt för personer som har svårigheter med läsning, stavning och ordförståelse, k ä n n e t e c k n a t a v att hjälpmedlet innefattar ett antal kortlekar vilka innehåller ett flertal kort (3), med varsitt ord (4) angivet på en sida (2) av kortet (3) varvid varje kortlek utgör ett inlärningssteg (9) och innefattar företrädesvis 16 stycken kort (3) varvid orden (4) parvis passar ihop med varandra och orden (4) är skrivna med en första del (5) ("on-set"-del), d.v.s. den del av ordet (4) som kommer framför vokalen, för sig och en andra del (6), en rimdel ("rime"-del), d.v.s. den del av ordet (4) som börjar med en vokal följd av konsonant, för sig, d.v.s. ordet (4) är skrivet med ett mellanrum mellan den första delen (5) ("on set"-delen) och den andra delen (6) ("rime"-delen).

Yrkande

KD har vidhållit ansökningen med oförändrade patentkrav.

Grunder

KD har till grund för sin talan åberopat att det patentsökta hjälpmedlet ligger inom ramen för det patenterbara området, är nytt och har uppfinningshöjd.

Utveckling av talan

KD har till utveckling av sin talan anfört i huvudsak följande i frågan om uppfinningen hör till det patenterbara området .

Uppfinningen enligt kraven utgör ett hjälpmedel innefattande ett antal kortlekar vilka innehåller ett flertal kort med varsitt ord angivet på en sida av kortet varvid varje kortlek utgör ett inlärningssteg och innefattar företrädesvis 16 stycken kort varvid orden parvis passar ihop med varandra och orden är skrivna med en första del ("on set" del), d.v.s. den del av ordet som kommer framför vokalen, för sig och en andra del, en rimdel ("rime" del), d.v.s. den del av ordet som börjar med en vokal följd av en konsonant, för sig, d.v.s. ordet är skrivet med ett mellanrum mellan den första delen ("on set"-delen) och den andra delen ("rime-delen).

Uppfinningen utgör således ett hjälpmedel, i form av ett antal kort med ord skrivna, på ett speciellt sätt, för inläring och inte, som Patentverket anser, en presentation av information.

EPO har godkänt en uppfinning liknande föreliggande uppfinning, se EP 1007 168 B1.

KD har, som talan får förstås, vidhållit vad som anfördes under handläggningen i Patentverket, bl.a. följande om uppfinningens förhållande till den genom D1 kända tekniken.

Uppfinningen såsom den kommer till uttryck i det nya och omarbetade kravet 1 anger ett [hjälpmedel] med ord som skall matchas med ord i ett memoryspel. Målet är att finna, genom att läsa, se och höra, två ord som rimmar, d.v.s har likadana rimdelar. [Hjälpmedlet] enligt uppfinningen har inga bilder, såsom i det amerikanska mothållet, D1, där tonvikten (spalt 2 rad 1) läggs på att ord och bild skall matchas med rimmande bild (spalt 1, rad 65). I nivå 3 i D1 höjs nivån, med rimord mot rimord (spalt 2, rad 6, 7) men utan att markera varför dessa ord rimmar. Det talas ingenstans om analys av ord i D1, och att man kan finna likalydande ord genom att fokusera på rimdelen. I det nya kravet 1 framgår tydligt att "onset" delen och "rime" delen är åtskilda och att detta är det nya och väsentliga hos uppfinningen.

Man kan säga att D1 är en första del för att ernå språklig medvetenhet och föreliggande uppfinning utgör andra del. [Uppfinningen] erbjuder en mängd fördelar gentemot tidigare teknik och tillhandahåller ett pedagogiskt inlärningshjälpmedel /.../ vilket är enkelt att använda, har låga tillverkningskostnader, är utvecklande i olika svårighetstapper samt ger ett oväntat snabbt och tillfredsställande resultat av språk – läsinlärningsförmågan hos användaren.

KD har i Patentbesvärsträtten, liksom i Patentverket, vidare anført följande.

Uppfinningen är ny /.../ gentemot tidigare teknik [D1] och [kan] inte /.../ anses ligga nära till hands med hänsyn till tidigare teknik samt ligger inom det patenterbara området.

DOMSKÄL

Enligt 1 § första stycket patentlagen (PL) kan patent beviljas för en uppfinning som kan tillgodogöras industriellt. Paragrafens andra stycke, punkterna 3 och 4, avgränsar det patenterbara området genom att ange att som uppfinning anses aldrig vad som enbart är - en plan, regel eller metod för intellektuell verksamhet, för spel eller för affärsverksamhet eller ett datorprogram, eller - en presentation av information.

Enligt fast praxis anses en uppfinning föreligga endast om den har teknisk karaktär och detta villkor ligger i begreppet uppfinning. Teknisk karaktär förutsätter att det är fråga om en lösning av en uppgift med hjälp av naturkrafterna, dvs. med ett lagbundet utnyttjande av naturens materia och energi (se NU 1963:6 s. 96). Av detta följer att lösningen av uppgiften (problemet) således skall vara teknisk. Erforderlig teknisk karaktär är därvid för handen om det patentsökta inbegriper tekniska överväganden som medför att lösningen är av tekniskt slag. Även i fall där ett tekniskt problem eller en teknisk effekt kan konstateras föreligger teknisk karaktär, under förutsättning att lösningen på problemet är teknisk. Angående teknisk karaktär, se Patentbesvärsträttens domar i mål 01-157, 04-075 och 04-059 med de hänvisningar som i dessa avgöranden gjorts till avgöranden i EPO:s besvärskammare.

Vid bedömning av om teknisk karaktär föreligger hos något som anges i ett patentkrav, som innehåller både tekniska och icke-tekniska särdrag, skall hänsyn tas endast till de i patentkravet angivna tekniska särdragen och de tekniska aspekter som de tekniska eller icke-tekniska särdragen ger upphov till. Det spelar därvid ingen roll om de relevanta särdragen eller aspekterna bidrar till att det patentsökta skiljer sig från känd teknik eller inte, eftersom det som skall bedömas är om helheten hos det i patentkravet definierade har teknisk karaktär. Angående

hithörande frågor, se Patentbesvärslättens dom i mål 04-059 med där gjorda hänvisningar till EPO-praxis.

För att något som har teknisk karaktär skall vara patenterbart krävs härutöver att vissa ytterligare villkor är uppfyllda, bl.a. att det patentsökta är nytt samt att det skiljer sig väsentligen från känd teknik, dvs. har uppfinningshöjd. Vid bedömning av om nyhets- respektive uppfinningshöjdsvillkoret är uppfyllt kan bara sådana särdrag som bidrar till den tekniska karaktären beaktas. Se härtill EPO:s besvärskammarens avgörande T 154/04 och det däri citerade avgörandet G2/88 från EPO:s stora besvärskammare samt Patentbesvärslättens avgöranden i mål 04-059 och 03-307.

Patentkravet 1 enligt föreliggande patentansökan avser ett hjälpmedel som innefattar ”ett antal kortlekar vilka innehåller ett flertal kort, med varsitt ord [skrivet] på en sida av kortet”. Särdragen ”kortlekar” och ”kort”, så som de får förstås med ledning av beskrivningen, är fysiska och får anses vara av teknisk natur. Även det förhållande att korten är försedda med varsitt skrivet ord får anses höra till vad som är tekniskt. Övriga särdrag i patentkravet är icke-tekniska och ger, enligt rättens mening, inte upphov till några tekniska aspekter. Då det i patentkravet definierade hjälpmedlet innefattar tekniska särdrag får hjälpmedlet som helhet betraktat anses ha teknisk karaktär, och detta oavsett om de tekniska särdragen bidrar till att skilja hjälpmedlet från känd teknik eller inte.

Hjälpmedlet kan vidare inte anses utgöra något som är att hänföra till vad som *enbart* är t.ex. en metod för intellektuell verksamhet eller en presentation av information eftersom hjälpmedlet innefattar och bildas av kortlekar innehållande ett flertal kort. Att hjälpmedlet därvid är utformat så att varje kort på en sida dessutom är försett med ett ord, skrivet på speciellt sätt, medför inte någon annan bedömning. Hjälpmedlet tillhör därför det patenterbara området.

Vad gäller frågan om det i patentkrav 1 definierade hjälpmedlet är nytt görs följande bedömning.

Det uppfunna hjälpmedlet kan, av skäl som angivits ovan, i detta fall endast anses vara definierat av att det innefattar de tekniska särdragen ”ett antal kortlekar vilka innehåller ett flertal kort, med varsitt ord [skrivet] på en sida av kortet”. Hjälpmedlet skall därvid lämpa sig för att utveckla språkmedvetenheten hos personer som skall lära sig läsa och uppnå en fonologisk medvetenhet samt hos personer som har svårigheter med läsning, stavning och ordförståelse.

D1 beskriver ett kortspel avsett, och därmed lämpligt, för att användas i utbildningssyfte, närmare bestämt för att hjälpa barn att lära sig läsa, stava och tänka logiskt. Kortspelet kan spelas med en eller flera kortlekar samtidigt, där varje kortlek motsvarar en viss kunskapsnivå, innefattar ett flertal kort och avser ett specifikt ämnesområde (t.ex. färger, bokstäver, bokstavsljud och rim). Spelet kan spelas på olika sätt, t.ex. som memory, men går ut på att söka matchande kortpar. Enligt en spelvariant matchas ord mot ord (se spalt 2, rad 5-9).

Hjälpmedlet enligt patentkravet 1 uppvisar inte några tekniska särdrag utöver de som är kända genom D1 och är således, med beaktande av vad som i övrigt anförts, inte nytt.

På grund av det anförda kan överklagandet inte bifallas.

Per Carlson

Anders Brinkman
Referent

Stefan Svahn

Enhälligt

ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE, se bilaga 2 (Formulär A)